

ПОПЕРЕДНЯ ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОНОМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті автором обґрунтовано необхідність використання початкової діагностики готовності студентів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності. Виділено критерії готовності, наявність яких встановлювалося за допомогою визначення показників з метою характеристики рівнів готовності. Визначено компоненти у структурі готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності. Проведене дослідження дозволило виявити недостатній рівень готовності студентів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності та визначити перспективи подальшої роботи.

Ключові слова: компонент готовності до професійної діяльності, критерій, показник, рівень готовності, професійна діяльність.

Постановка проблеми. Специфіка професійної діяльності соціального педагога обумовлює велике значення для представників цієї професії певних духовних і моральних якостей. Очевидно, що не кожна людина як особистість здатна до соціально-педагогічної роботи. Відповідно виникає необхідність діагностики готовності майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності.

Однією з найважливіших проблем сучасної системи підготовки соціальних педагогів є виявлення сутності поняття "професійна діяльність" соціальних педагогів та діагностика їх рівнів готовності до неї. Одним із аспектів організації підготовки соціальних педагогів є формування уміння використовувати соціальним педагогом соціономічних технологій у майбутній професійній діяльності.

Питання визначення професійної діяльності та професійної підготовки соціальних педагогів відображено в працях таких науковців, як О.В. Безпалько (напрямки і функції професійної діяльності соціального педагога) [1], Р.Х. Вайнола (особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки) [4], І.М. Богданова, І.І. Мигович, Т.В. Семігіна, С.М. Гришак, Ю.Н. Галагузова, А.І. Капська, Р.В. Овчарова, Є.В. Паскаль і ін. (проблема професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів). Поняття "професійна підготовка" в "Енциклопедії професійної освіти" визначається як "сукупність спеціальних знань, навичок і умінь, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи з певної професії [6]. Проаналізувавши різні підходи щодо визначення професійної підготовки зокрема соціальних педагогів, можемо сказати що це процес формування фахівця нового типу, здатного швидко й адекватно реагувати на зміни, що відбуваються у суспільстві, компетентно вирішувати соціально-педагогічні проблеми в усіх типах та видах навчально-виховних установ і закладах соціальної роботи, на всіх рівнях управління.

Проте аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив відсутність досліджень, присвячених проблемі підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності. Можемо сказати, що підготовка соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності є невизначеною.

Метою даної статті є розкриття компонентної структури та обґрунтування критеріїв і показників готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності.

Методика та процедура дослідження. Для практичного визначення ефективності соціально-педагогічної діяльності необхідні критерії та показники, на основі яких виявляють рівень готовності майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності.

Критерій – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання. Кожен критерій включає групу якісних показників [5]. Показник – це характеристика визначеного аспекту критерію, за яким можна робити висновки [3].

Як зазначає І.М. Богданова, при одному критерію може бути ціла низка показників. Водночас, між показником та критерієм існує тісний зв'язок, оскільки якість показника залежить від того, наскільки він об'єктивно та повно характеризує прийнятий критерій і, навпаки, правильний вибір показників зумовлений науково обґрунтованим вибором критерію [2].

У структурі готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності ми виділили такі компоненти: мобілізаційний, когнітивний, технологічний. Для

оцінки досліджуваного феномена в межах кожного компонента готовності виявили основні критерії та їх показники.

Кожен критерій спрямований на оцінювання окремого компонента, який має відповідні показники. Отже, говорити про готовність майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності можна за умови виявлення кожного критерію.

Мобілізаційний компонент готовності характеризується за мотиваційним критерієм (рівень професійної спрямованості на соціально-педагогічну діяльність майбутнього соціального педагога). Показниками є: зацікавленість, глибокий інтерес до професійної діяльності, бажання реалізувати в ній свої можливості; прагнення до оволодіння знаннями, вміннями, навичками, необхідними для успішної професійної діяльності; прагнення домагатись успіхів, незважаючи на можливі труднощі, пов'язані зі специфікою роботи; прагнення до визнання власного "Я", його позитивних і негативних характеристик.

Когнітивний компонент характеризується за змістовим критерієм (рівень засвоєння майбутнім фахівцем набутих професійних знань). Показниками є: знання соціономічних відносин в професійній діяльності; знання основ теорії соціономічних технологій у соціальній педагогіці; знання творчого розв'язання практичних і теоретичних проблем соціально-педагогічного характеру; знання професійної етики, професійно-педагогічні ідеали, погляди, принципи, переконання та ін.

Технологічний компонент характеризується за оціночним критерієм (сформованість комплексу загально педагогічних умінь (прогностичних, конструктивних, організаторських, комунікативних, когнітивних, рефлексивних), володіння сучасними педагогічними технологіями. Показниками є: уміння вирішувати педагогічні ситуації, виявляти факти, розпізнати, моделювати їх, прогнозувати можливі наслідки; уміння проявляти професіоналізм(морально-вольові якості, організаційні здібності до самоуправління та комунікації); уміння бачити і визнавати допущені помилки чи недоліки в роботі та визначати шляхи удосконалення результатів своєї діяльності; уміння користуватися інструментарієм проектування, створювати соціальні проекти.

Завданням експериментально-дослідної роботи є проведення діагностики рівня готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності.

З цією метою проведено початкове діагностування студентів ДЗ "Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського". На констатувальному етапі експериментально-дослідної роботи до діагностування було залучено 172 студенти, з них експериментальна група (ЕГ) – 84 студенти і контрольна група (КГ) – 88 студентів. На цьому етапі дослідження, окрім розробки кількісної характеристики, визначена якісна характеристика кожного з рівнів готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності. У табл. 1 представлені результати готовності на констатувальному етапі експерименту.

Таблиця 1

Рівні готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціономічних технологій у професійній діяльності на констатувальному етапі експерименту

Кількість студентів	Низький рівень		Середній рівень		Достатній рівень	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
ЕГ 84	34	40,5	39	46,4	11	13,1
КГ 88	43	48,8	35	39,8	10	11,4

Дані, представлені в табл. 1., свідчать про те, що в експериментальній групі (ЕГ) 34 студенти (40,5%) демонструють низький рівень, що характеризується відсутністю системи необхідних знань щодо соціономічних технологій, та їх використання у професійній діяльності не є основою для дій і вчинків, студенти лише володіють понятійним апаратом відносно технологій, не чітко вміють аргументувати свої відповіді, слабка наявність професійних установок; незацікавленість, пасивність студентів щодо вдосконалення власної самостійно-навчальної та майбутньої фахової діяльності. На цьому рівні має місце початкова готовність як можливість виявити свої нахили, задатки, здібності тощо. Самостійно здійснювати професійну діяльність із використанням соціономічних технологій студент не може. Знання про соціономічні технології систематизовані, а вмінь і навичок щодо професійної діяльності з їх застосуванням майже немає. Це свідчить про відсутність професійної мотивації навчання. Повна відсутність навичок самостійної роботи, низький рівень інтелектуальних і комунікативних вмінь, недостатній рівень розумової праці. Присутні лише початкові вміння, усвідомлює необхідність використання соціономічних технологій у професійній діяльності.

Середній рівень демонструють 39 студентів (46,4%) досліджуванні мають достатні знання, але не завжди їх можуть використовувати на практиці, соціономічні технології використовуються не зовсім чітко, часто змінюються; інтерес до використання соціономічних технологій у професійній діяльності має нестійкий характер; дії студентів не зовсім обґрунтовані, не самостійні; у складних ситуаціях, де необхідно виявити творчість, відшукати оптимальний варіант розв'язання, відчувають нерішучість, певні

труднощі, подекуди спостерігається прагнення до їх оволодіння. Недостатньо умотивовані щодо вдосконалення професійної підготовки, часткове володіння навичками самоорганізації.

На достатньому рівні знаходяться 11 студентів (13,1%) у яких спостерігається достатній рівень мобілізаційної, когнітивної та технологічної готовності. Таким студентам характерна стійка усвідомленість щодо значущості соціономічних технологій, сформованість теоретичних знань і практичних умінь до використання соціономічних технологій у професійній діяльності, зацікавленість та застосування соціономічних технологій, бажання нових професійних знань, власного вдосконалення, саморозвитку, усвідомлення необхідності постійного вдосконалення власних професійних знань, умінь, навичок, загальної культури, ерудиції; наявність позитивних мотивів, настанов на професійну діяльність, умінь критично мислити. Студенти цього рівня осмислюють власні дії, що спрямовані на розвиток і вдосконалення інших. Знання в професійній галузі набувають алгоритмічності, системності та самоаналізу. Особистісна сфера переважно позитивна, виявляється інтерес до самоосвіти та направлення на означений вид діяльності.

Паралельно в контрольній групі (КГ) 43 студенти (48,8%) демонструють низький рівень, 35 студентів (39,8%) середній рівень, 10 студентів (11,4%) достатній рівень готовності.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, проведене початкове діагностичне дослідження показало, що у студентів, соціальних педагогів недостатній рівень готовності до використання соціономічних технологій у професійній діяльності. Здійснена діагностика готовності є констатувальною, у подальшому дослідженні будуть з'ясовані форми, засоби та методи її формування.

Використані джерела

1. Безпалько О. В. Напрями та функції професійної діяльності соціального педагога у загально-освітньому навчальному закладі [Електронний ресурс] / О. В. Безпалько // Вісник психології і соціальної педагогіки. – Режим доступу: http://psych.kiev.ua/nma-catalog/fla-stat/cat_id-10/num-5.htm
2. Богданова І. М. Модульна технологія у професійній підготовці вчителя: монографія / [за ред. І. А. Зязюна]. – Одеса : Учбова книга, 1997. – 289 с.
3. Большой толковый словарь современного украинского языка (из прил. и допол.) / [глав. редактор В. Т. Брусел]. – К.; Ирпень, 2005. – 1728 с.
4. Вайнола Р. Х. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки: монографія / Р. Х. Вайнола; [за ред. С. О. Сисоєвої]. – Запоріжжя: ХНРБЦ, 2008. – 460 с.
5. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога. [навч. посіб. для ВНЗ] / Л. М. Завацька – К.: Видавничий Дім "Слово", 2008. – 240 с.
6. Профессиональная подготовка // Энциклопедия профессионального образования: в 3-х т. / [под ред. С. Я. Батышева]. – М.: АПО, 1998. – Т. 2. – 390 с.

Storozh V.

PRELIMINARY DIAGNOSTICS READINESS OF THE FUTURE TEACHERS TO USE SOCIAL SOCIONOMIC TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL WORK

Specificity of professional social teacher makes great importance to the profession, certain spiritual and moral qualities. Obviously, not every person as a person capable of socio-pedagogical work. Accordingly, it is necessary to diagnosis of future social workers for their careers. The purpose of this paper is to outline the component structure and justification criteria and indicators of future social workers to use sotsionomichnyh technology careers.

Based on the theoretical analysis was defined criteria and indicators to characterize levels of future social workers for forming ability sotsionomichnyh use technology careers.

The structure of future social teachers to use technology in sotsionomichnyh professional activities, we have identified the following components: mobilization, cognitive, technological. To evaluate the studied phenomenon within each component of preparedness discovered the basic criteria and their performance.

Each criterion is aimed at evaluating individual component that has the appropriate parameters. So talk about the readiness of future social workers to use sotsionomichnyh technology careers can be provided identifying each criterion.

The task of experimental research is the diagnosis on the level of future social workers to use sotsionomichnyh technology careers. Overall it was determined three levels: sufficient, medium, low.

Thus, our initial diagnostic study showed that students, social workers – not enough readiness to use sotsionomichnyh technology careers. Carried diagnosis readiness is konstativalnoyu, further research will be clarified forms, means and methods of formation.

Key words: *component readiness for professional activity, the criterion measure, the level of preparedness, occupational activities.*

Стаття надійшла до редакції 20.10.2014